

samradnorrakarr@ramboll.se

Synpunkter: Samrådsunderlag inför ansökan om bearbetningskoncession, Norra Kärr

Greena Mineral AB avser att ansöka på nytt om bearbetningskoncession för gruvverksamhet på Norra Kärr i Jönköpings och Ödeshögs kommuner.

Vätternvårdsförbundet har fått möjlighet att lämna synpunkter på samrådsunderlaget.

Bakgrund

Greena Mineral AB avser anlägga ett dagbrott med tillhörande anrikningsverk, upplag av gråberg och torrdeponerad anrikningssand samt anslutningsväg till E4. Utvinning ska ske på en annan plats, vid Norra Kärr planeras endast fysikalisk materialanrikning. Bortledning av uppumpad grundvatten, dagvatten och överskottsvatten föreslås ske till Vättern via Stavabäcken.

Synpunkter

Vätternvårdsförbundet väljer att endast lämna synpunkter som rör den planerade verksamhetens påverkan på Vätterns riksintressen, det vill säga dess ekosystem och ekosystemtjänster. Vår bedömning är att den möjliga påverkan på Vätterns vattenkvalitet (och därifrån resulterande effekter på sjöns ekosystem och ekosystemtjänster) är huvudfrågan som avgör om gruvverksamhet utgör en lämplig markanvändning och bearbetningskoncession kan medges.

BESKRIVNING AV VATTENHANTERING

I miljökonsekvensbeskrivningen bör vattenhantering beskrivas ingående. Bland annat:

- Källa till vattnet (grundvatten, dagvatten, avvattning med mera)
- Volymer
- Halter av organiska miljögifter, metaller, näringsämnen (fosfor och kväve) och grumlande ämnen
- Planer för rening och reningsgrad
- Försiktighets- och skyddsåtgärder

- Klimatanpassning (torka, skyfall med mera)
- Alternativa lösningar, till exempel val av annan recipient eller ett helt slutet system

VÄTTERN

Vättern är en näringsfattig kallvattensjö med extremt höga naturvärden och en viktig råvattentäkt. Vättern utgör flera riksintressen med koppling till sjöns ekosystem och ekosystemtjänster:

- Natura 2000 (jämförelse med riksintresse)
- Riksintresse naturvård
- Riksintresse rörligt friluftsliv
- Riksintresse för vattenförsörjning
- Riksintresse för yrkesfiske

GENERELLT FÖR RIKSINTRESSEN

För att kunna bedöma den möjliga påverkan av den planerade gruvan på dessa riksintressen behövs underlag som redovisar:

- Transporter av relevanta ämnen – organiska miljögifter, metaller, näringsämnen (fosfor och kväve) och grumlande ämnen – till Vättern.¹
- Beräknade haltförändringar i Vättern².
- Jämförelse av halter med naturliga bakgrundshalter och gränsvärden eller EQS. Om gränsvärden, EQS eller riktvärden saknas bör en jämförelse göras mot andra länders lagstiftning och PNEC.

Underlaget bör inkludera påverkan under drift i normalförhållanden, vid driftstörning och olyckor med eventuellt läckage till Vättern (även worst case scenario) och vid gruvans avveckling.

Hänsyn behöver tas till klimatförändring (med bland annat mer nederbörd och mer intensiva skyfall) och Vätterns långa omsättningstid varför påverkan i ett 60-årsperspektiv bör redovisas.

Underlaget behöver också beskriva hur negativa effekter för riksintressen kan förhindras, till exempel genom försiktighets- och skyddsåtgärder.

---

¹ Här bör alla transporter till Vättern inkluderas, även via andra vägar än Stavabäcken. Till exempel transport från upplagsplatser eller torrdeponin och via luftvägen.

² I vatten och om relevant i annan matris, till exempel sediment.

NATURA2000

I princip hela Vättern är skyddad som Natura2000-område³, med naturtyperna ävjestrandsjöar (kod 3130) och kransalgssjöar (kod 3140), det vill säga näringsfattiga sjöar med klart vatten och rik undervattensvegetation.

I miljökonsekvensbeskrivningen behöver påverkan på fysikalisk-kemiska förhållanden och i förlängning arter (inklusive typiska arter) och bevarandetilstånd redovisas för alla fyra delområden. Särskilt viktigt är tillförsel av grumlande ämnen som försämrar ljusklimatet, näringsämnen (fosfor och kväve) och temperaturförändringar som alla direkt påverkar bevarandevärdena.

Vid Stavabäckens mynning och de strandområden som kan komma påverkas av utsläppen bör en inventering av naturvärden enligt Natura2000 göras (inklusive typiska arter), och möjlig påverkan bedömas. Hur verksamheten skulle kunna påverka rödinglekområdet vid Stava bör också redovisas.

RIKSINTRESSE NATURVÅRD

Vättern är utpekad som riksintresse naturvård, anledningen är – bland annat – sjöns ”*förstklassiga vattenkvalitet och intressanta fauna utgör en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö*”⁴ Utsläpp av föroreningar och tillförsel av metaller och organiska [miljö]gifter samt närsalter nämns som kunna negativt påverka naturvärdena. Även strandområdena, inklusive Stava-bäcken är utpekade som riksintresse naturvård.

För att bedöma påverkan på riksintresset Vättern utöver Natura2000 bör naturvärdesinventering ovan omfatta även litoralbottenfauna.

En naturvärdesinventering i Stavabäcken bör ingå i underlaget, och påverkan på bäcken redovisas (halter av metaller, organiska miljögifter, näringsämnen och grumlande ämnen, dessutom flöde och temperatur).

RIKSINTRESSE RÖRLIGT FRILUFTSLIV

Vättern utgör dessutom riksintresse för det rörliga friluftslivet: ”Vättern med öar och strandområden”. Verksamhetens möjliga påverkan på friluftslivet – inklusive fritidsfiske – bör redovisas här, exempelvis förändring av tillgänglighet och landskapsbild.

---

³ Alla fyra länsvisa delområden är skyddade enligt art- och habitatdirektivet (SCA), Östergötlands delområde dessutom enligt fågeldirektivet (SPA). Lindell, M. 2018. Bevarandeplan Natura 2000 Vättern. Vätternvårdsförbundets rapport 129

⁴ Registerblad: Område av riksintresse för naturvård i Jönköpings län NRO06006 VÄTTERN

RIKSINTRESSE FÖR VATTENFÖRSÖRJNING

Hela Vättern är vattenskyddsområde och tre anläggningar i sjön utgör riksintresse för vattenförsörjning. Vättern försörjer idag 300.000 personer direkt med dricksvatten, ytterligare 200.000 personer indirekt via Motala ström. Fler kommuner avser att söka tillstånd för råvattenuttag från Vättern, bland annat till 200.000 personer i Örebro län.

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver inkludera en redovisning av hur utsläpp från den planerade gruvverksamheten kan påverka Vätterns lämplighet som råvattentäkt och råvattenkvaliteten.

RIKSINTRESSE FÖR YRKESFISKE

Då Vättern utgör riksintresse för yrkesfiske bör påverkan på ett hållbart fiske redovisas. Här ingår effekt på miljögiftshalt (båda organiska miljögifter och metaller) i fisk och signalkräfta, och påverkan på fiskpopulationer (framför allt röding).

ÖVRIGT

Vätternvårdsförbundet önskar möjlighet att lämna synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen i samband med ansökan om bearbetningskoncession.

Friederike Ermold
Sakkunnig vattenfrågor
Vätternvårdsförbundet

Anders Hedeberg
Vice-ordförande
Vätternvårdsförbundet